

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

- Utemeljen 1893 -

ZAGREB, ROCKEFELLEROVA 7
www.hzjz.hr

**PORODI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA
U HRVATSKOJ 2008. GODINE**

Srpanj 2009.

**HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO
SLUŽBA ZA SOCIJALNU MEDICINU**

Odjel za istraživanja zaštite zdravlja
skupina s posebnim rizicima

**PORODI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA
U HRVATSKOJ 2008. GODINE**

Autor

prim. dr. sc. Urelija Rodin, dr. med.

Suradnici

Dubravka Belić, viši statističar
Zdenka Lesjak, administrator

Srpanj 2009.

Podaci o rođenima u zdravstvenim ustanovama u Hrvatskoj prema prijavama poroda u 2008. godini

U 2008. godini u rodilištima Hrvatske ukupno je registrirano 43.336 poroda s 43.980 ukupno rođenih. Od 43.980 ukupno rođenih, 43.776 djece je živorođeno i 204 mrtvorođeno, a od živorođenih je u prvih sedam dana života ukupno umrlo 120 novorođenčadi. Rodilišni podaci se odnose na sve rođene u zdravstvenim ustanovama neovisno o državi prebivališta majke te od 43.776 živorođenih nije poznata županija ili država stalnog prebivališta za 58, a 98 su stranci.

Podaci iz zdravstvenih ustanova su odraz rada rodilišta i razlikuju se od podataka Državnog zavoda za statistiku koji se, prema UN-ovoj i EUROSTAT-ovoj metodologiji (primjenjeno u Hrvatskoj od 1998. godine), odnose na djecu čije majke imaju prebivalište u Hrvatskoj i nisu bile odsutne iz zemlje duže od jedne godine, kao i djecu majki koje nemaju stalno prebivalište u Hrvatskoj, ali na području Hrvatske borave jednu godinu ili duže. Prema ovom izvoru, u Hrvatskoj je u 2008. godini bilo 43.753 živorođenih (tablica 1.).

Tablica 1. Broj poroda, ukupno rođenih i živorođenih registriran u rodilištima Hrvatske 2008. godine

GODINA	Broj poroda	Broj ukupno rođenih	Broj živorođenih
2008.	43.336	43.980	43.776
2008.*			43.753

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2009. g (prijave poroda iz zdravstvenih ustanova za 2008. godinu)
Napomene: * Podaci Državnog zavoda za statistiku, prema EUROSTAT metodologiji (prema prebivanju majke u Hrvatskoj godinu ili duže)
 Rodilišni podaci uključuju sve porode u zdravstvenim ustanovama, neovisno o državi prebivališta majke

Porodi u zdravstvenim ustanovama u 2008. godini prema dobi majke

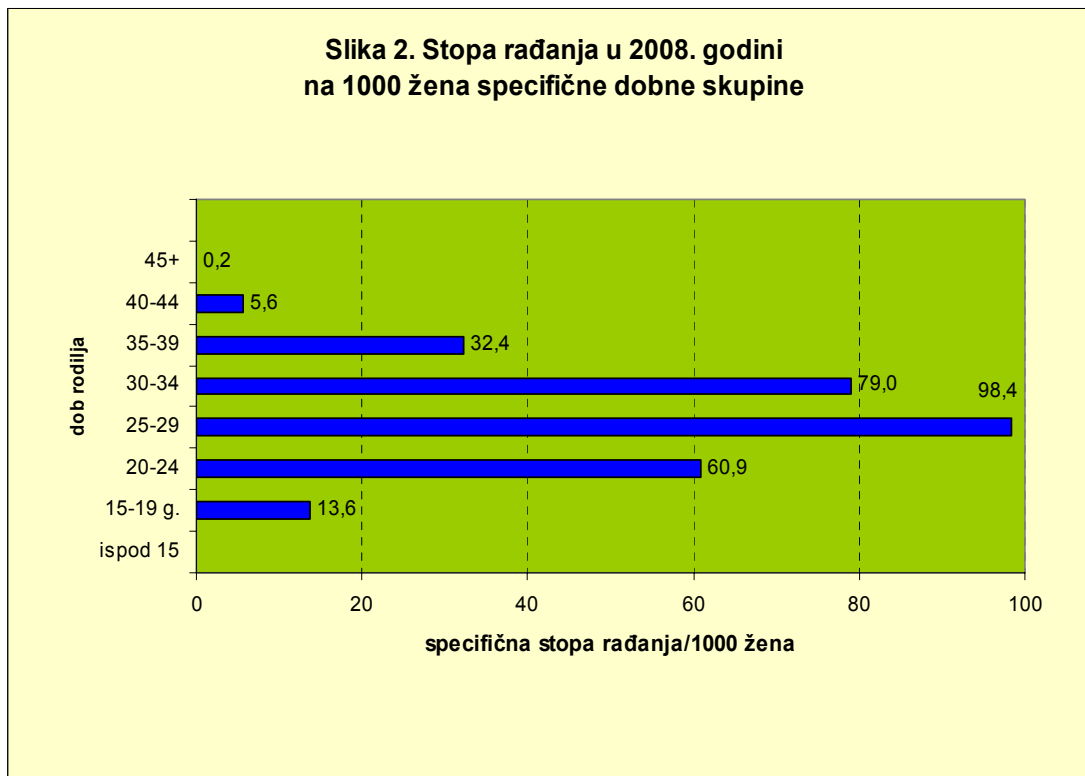
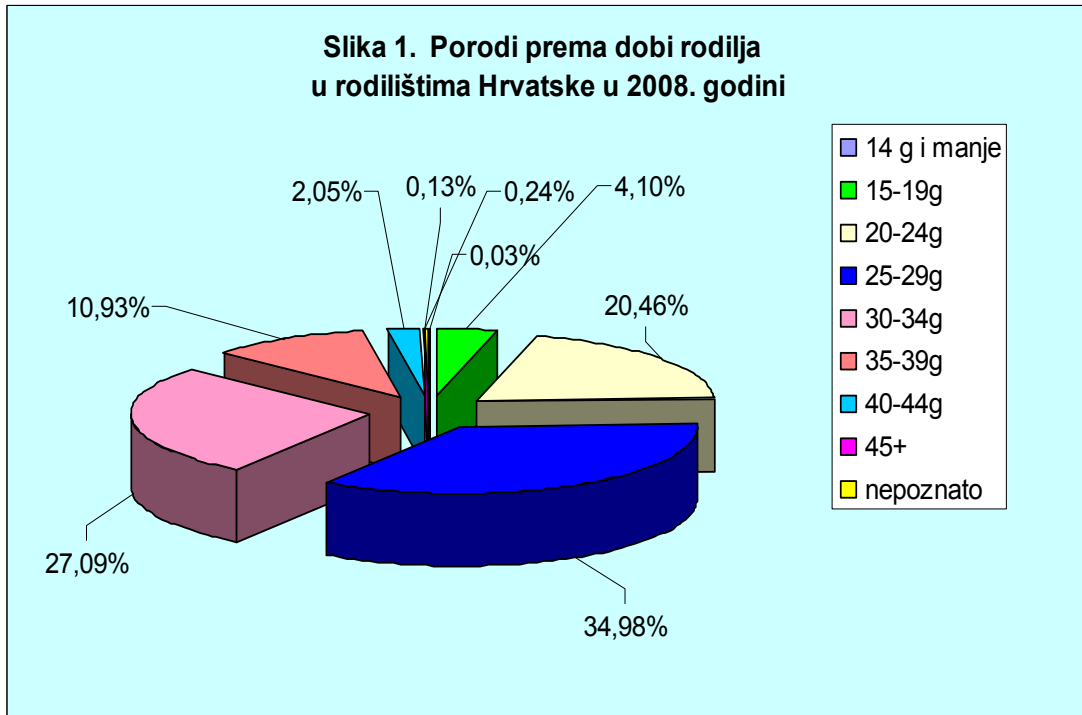
Prema dobi majke, najveći udio u porodima od 35% odnosi se na skupinu rodilja starih 25-29 godina, slijede porodi od majki u dobi 30-34 godine u udjelu od 26,5%, 21,3% poroda je od majki u dobi 20-24 godine, a svi ostali porodi su u znatno manjem udjelu (tablica 2. i slika 1.).

Tablica 2. Rodilje prema dobi u rodilištima Hrvatske u 2008. godini

Dob rodilje	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	≥ 45	nepoznato	ukupno
	11 0,03%	1.777 4,1%	8.865 20,46%	15.160 34,98%	11.738 27,09%	4.736 10,93%	887 2,05%	57 0,13%	105 0,24%	43.336 100%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2009. g (prijave poroda iz zdravstvenih ustanova za 2008. godinu)

Osim što se u ukupnom broju poroda najveći udio odnosi na porode majki u dobi 25-29 godina, u toj dobnoj skupini je i najveća stopa rađanja (98,4/1000 žena te dobi). Stopa rađanja za dobnu skupinu 30-34 godine iznosi 79,0/1000 dok je za dob 20-24 godine 60,9/1000, za dob 35-39 godina je 32,4/1000, za dob 15-19 godina stopa je 13,6/1000, u dobi 40-44 godine 5,6/1000 i u dobi od 45 godina i više je 0,2/1000 (slika 2.) Rađanje u dobi ispod 15 godina (11 poroda) i iznad 50 godina (0 poroda u 2008. godini) svedeno je na sporadične slučajeve.

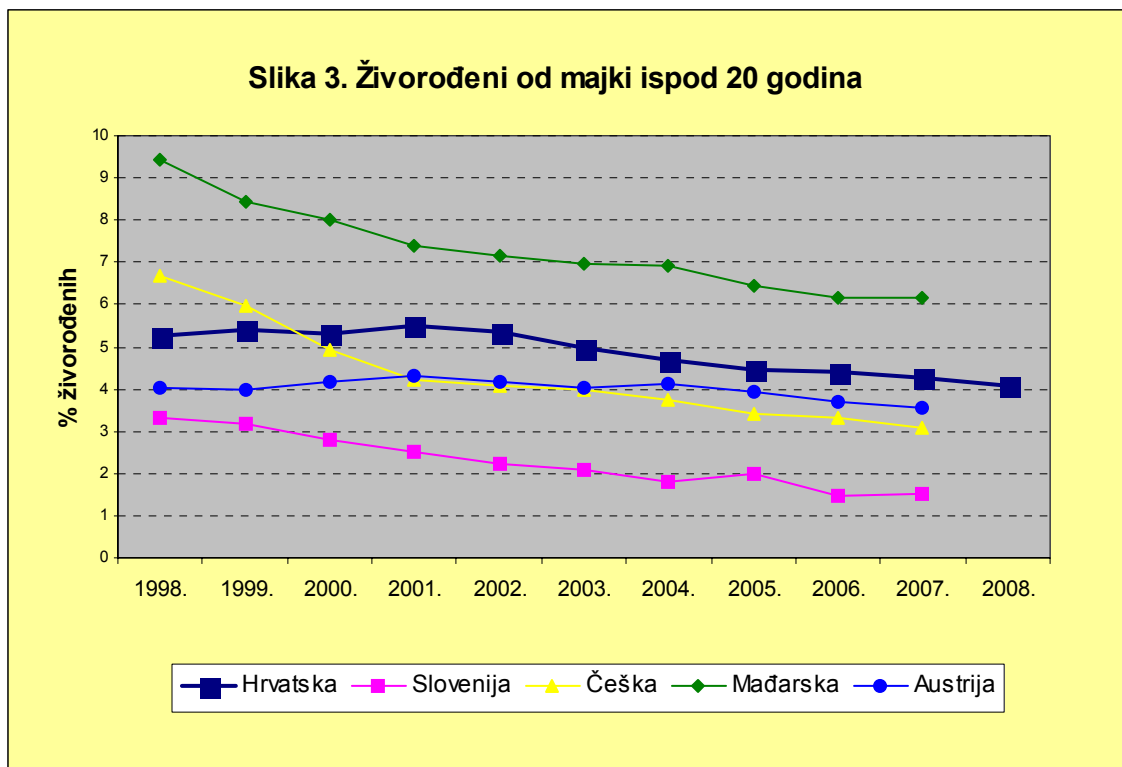
Promjene socijalno-kulturnih značajki i životnog standarda stanovništva nisu samo bitno utjecale na sveukupnost vitalnih događaja (rađanja i umiranja), nego i na odluku o dobi rađanja. U zadnjih desetak godina ove promjene, karakteristične za gospodarski razvijene zemlje nalaze se i u nekim posttranzicijskim zemljama među kojima je i naša zemlja. Prvi put u 2005. godini, a potom i u svim narednim godinama nalazimo da je broj rođenih na 1.000 žena fertile dobi viši u skupini žena 30-34 godine nego u skupini žena u dobi 20-24 godine. To pokazuje da se sve manji broj žena opredjeljuje za rađanje u dobi najoptimalnijoj za rađanje, prema biološkim, ali i medicinskim kriterijima.

Trend smanjenja rađanja u mlađim dobnim skupinama (dob ispod 20 godina) i porasta rađanja u dobi iznad 35 godina nalazimo i u drugim europskim državama (tablice 3. i 4.; slike 3. i 4.). U Hrvatskoj je, prema podacima HZJZ-a i DZS-a, udio živorođenih od majki ispod 20 godina u 2008. godini 4,1%. Istovremeno, broj i udio živorođenih od majki iznad 35 godina je u porastu i u 2008. godini je 13,1% svih živorođenih bilo od majki starijih od 35 godina.

Tablica 3. Udio živorođenih od majki ispod 20 godina

godina	Hrvatska	Slovenija	Češka	Mađarska	Austrija
1998.	5,25	2,18	6,67	9,08	4,03
1999.	5,42	3,23	5,98	8,43	3,97
2000.	5,29	2,8	4,91	7,99	4,17
2001.	5,51	2,54	4,22	7,4	4,31
2002.	5,37	2,21	4,09	7,14	4,15
2003.	4,98	2,11	3,96	6,97	4,04
2004.	4,71	1,80	3,75	6,90	4,12
2005.	4,45	2,01	3,43	6,45	3,92
2006.	4,41	1,47	3,3	6,14	3,71
2007.*	4,27*	1,51	3,1	6,14	3,57
2008.*	4,09*				

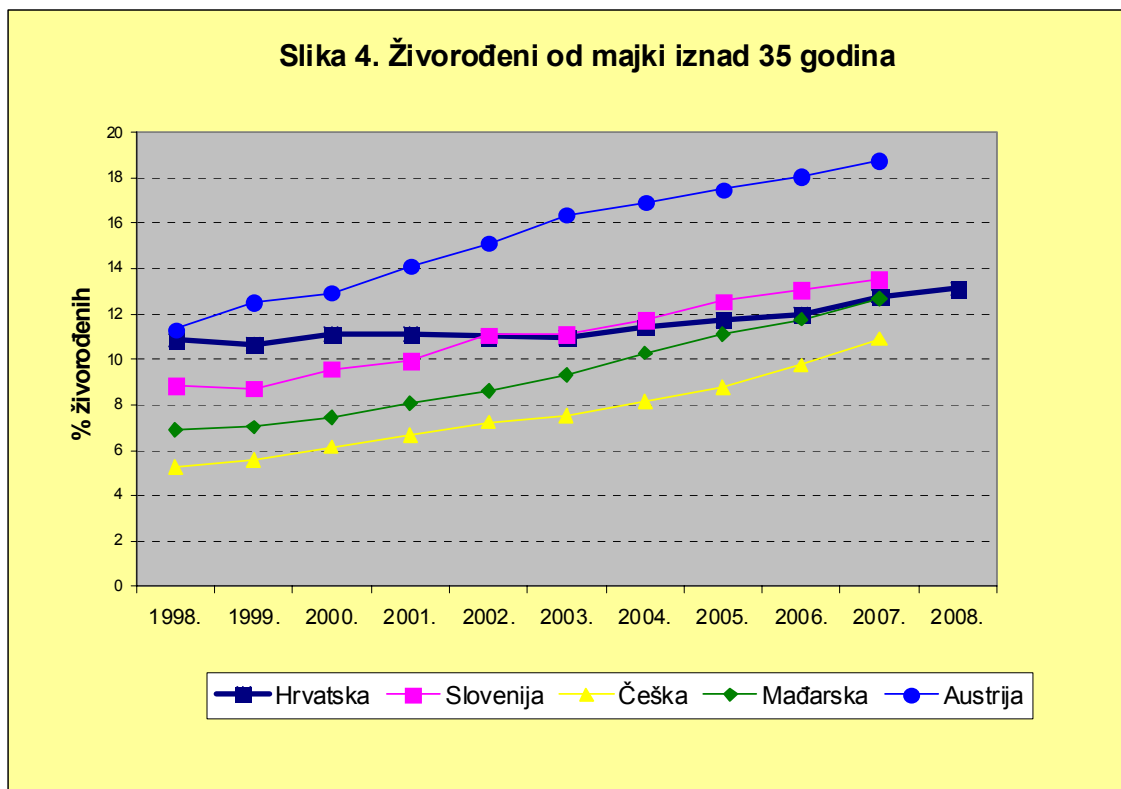
Izvori podataka: «Zdravlje za sve» baza podataka, Svjetska zdravstvena organizacija, siječanj 2009. godine
 Državni zavod za statistiku, interna dokumentacija, 2008.-2009. godine

Tablica 4. Udio živorođenih od majki u dobi iznad 35 godina

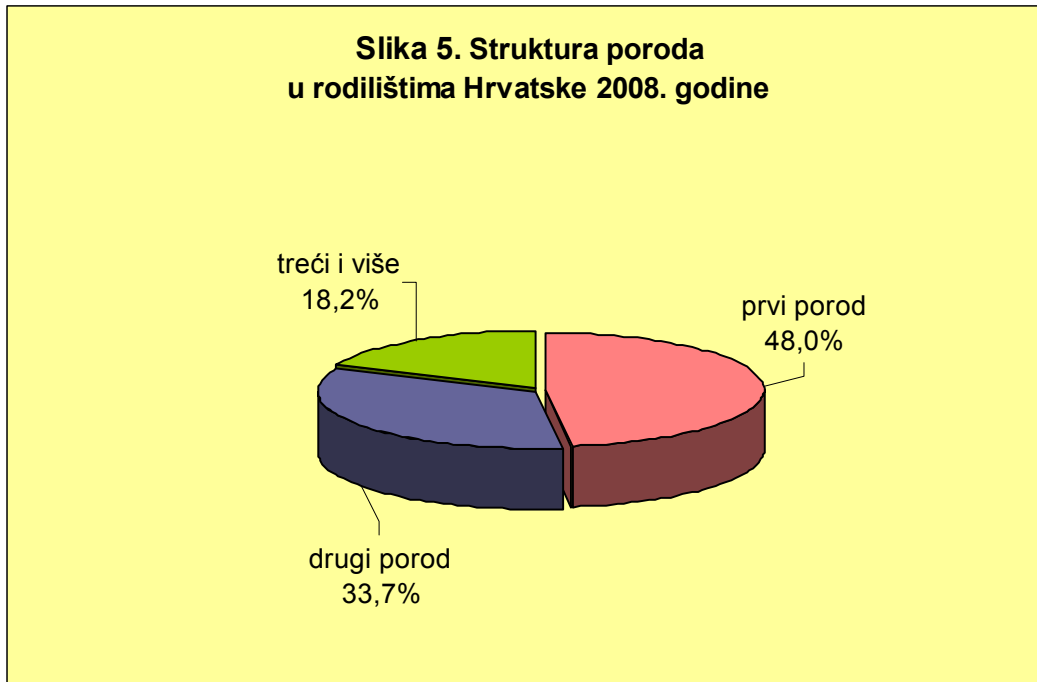
godina	Hrvatska	Slovenija	Češka	Mađarska	Austrija
1998.	10,84	8,89	5,24	6,88	11,31
1999.	10,68	8,81	5,57	7,02	12,51
2000.	11,1	9,6	6,13	7,44	12,93
2001.	11,13	9,97	6,65	8,05	14,09
2002.	11	11,08	7,23	8,59	15,12
2003.	10,93	11,28	7,51	9,29	16,37
2004.	11,43	11,74	8,15	10,28	16,90
2005.	11,75	12,57	8,74	11,13	17,47
2006.	11,99	13,05	9,75	11,76	18,06
2007.*	12,78*	13,52	10,90	12,65	18,76
2008.*	13,10*				

Izvor podataka: «Zdravlje za sve» baza podataka, Svjetska zdravstvena organizacija, siječanj 2009. godine
 Državni zavod za statistiku, interna dokumentacija, 2008.-2009. godine

Porodi u rodilištima Hrvatske u 2008. godini prema redu rođenja

Najviše je registrirano prvih poroda, u udjelu od 48,0% (ukupno 20.821), poroda drugih po redu je bilo 33,7% (ukupno 14.615), trećih po redu ili višeg reda rođenja 18,2% (ukupno 7.900) – slika 5.

U 2008. godini je gotovo istovjetan udio poroda prvih i drugih po redu kao i u 2007. godini, a nema ni značajnih promjena vezano uz viši red rođenja.

U odnosu na razdoblje prije deset godina, smanjen je broj poroda u apsolutnom iznosu ukupno za 1.471 (3,7%): bilježimo porast poroda prvih i drugih po redu, a svi porodi višeg reda rođenja (drugi, treći ili više) su u padu (tablica 5.).

Tablica 5. Rodilje u rodilištima Hrvatske prema broju ranijih poroda u razdoblju 1999. – 2008. godine

godina	ukupno rodilja	prvorotke	drugorotke	treće i višerotke	nepoznato
1999.	44.807 100%	18.319 40,88%	14.545 32,46%	9.800 21,80%	2.143 4,78%
2000.	43.352 100%	18.239 42,07%	13.955 32,19%	8.870 20,46%	2.288 5,28%
2001.	38.666 100%	18.289 47,29%	12.468 32,25%	7.909 20,45%	
2002.	39.408 100%	18.309 46,46%	13.528 34,32%	7.571 19,21%	
2003.	38.925 100%	18.732 48,12%	13.174 33,84%	7.019 18,03%	
2004.	40.211 100%	19.498 48,49%	13.470 33,50%	7.243 18,01%	
2005.	42.248 100%	19.851 46,99%	14.238 33,70%	8.159 19,31%	
2006.	41.323 100%	19.682 47,63%	13.933 33,72%	7.708 18,65%	
2007.	41.711 100%	19.976 47,89%	13.995 33,55%	7.740 18,56%	
2008.	43.336 100%	20.821 48,0%	14.615 33,7%	7.900 18,2%	

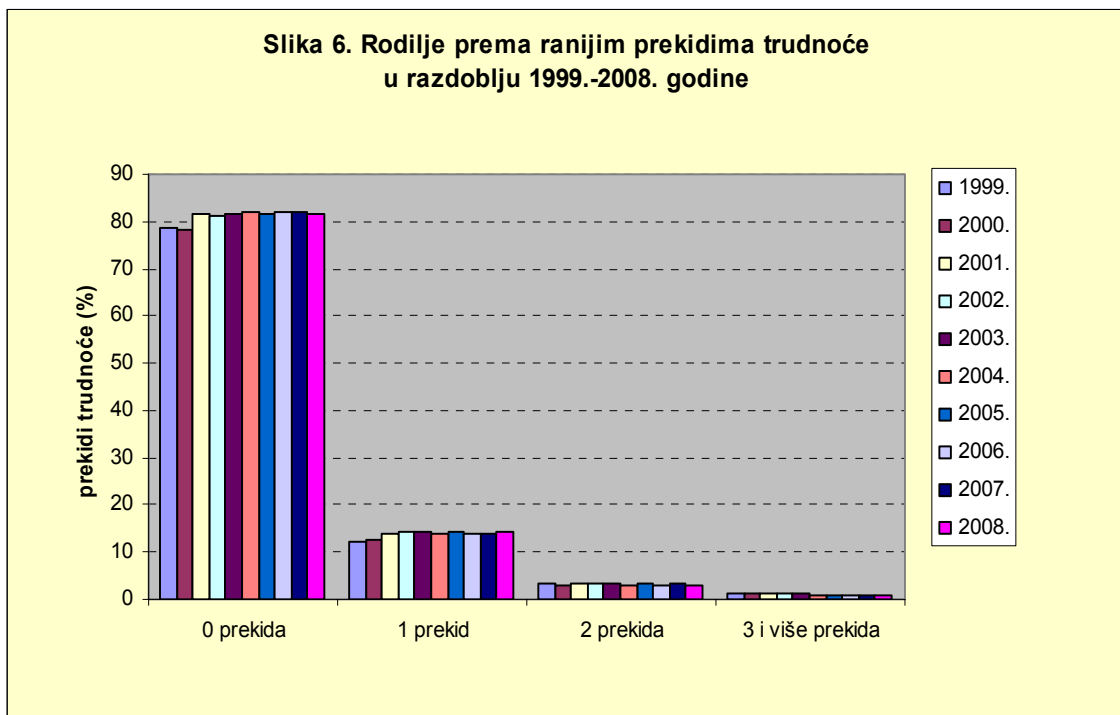
Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2009. g. (prijava poroda iz zdravstvenih ustanova za 2008. godinu)

Od 2001. godine više od 80% roditelja je bilo bez ranijeg prekida trudnoće. Udio roditelja s jednim prekidom trudnoće je u istom razdoblju 13-14% s tim da je 2008. godine zabilježen porast broja roditelja s jednim ranijim prekidom trudnoće u odnosu na prethodne godine, a udio roditelja s dva i više namjernih prekida trudnoće je kontinuirano oko 3%. U 2008. godini je bilo 35.329 roditelja bez prekida trudnoće (81,52%), 6.221 s jednim prekidom trudnoće (14,36%), 1.347 (3,1%) s dva prekida i 439 roditelja s više ranijih prekida trudnoće (1,0%) - tablica 6. i slika 6.

Tablica 6. Rodilje prema broju ranijih prekida trudnoće u razdoblju 1999.- 2008. godine

godina	ukupno roditelja	0 dosadašnjih prekida	1 prekid trudnoće	2 prekida trudnoće	3 i više prekida trudnoće	nepoznato
1999.	44807 100%	35221 78,61%	5551 12,39%	1449 3,23%	532 1,19%	2054 4,58%
2000.	43352 100%	34002 78,43%	5382 12,41%	1307 3,01%	502 1,15%	2159 4,98%
2001.	38.666 100%	31.583 81,68%	5324 13,77%	1283 3,32%	476 1,23%	
2002.	39.408 100%	31.913 80,98%	5.715 14,50%	1316 3,34%	464 1,17%	
2003.	38.925 100%	31.696 81,43%	5.562 14,29%	1.231 3,16%	436 1,12%	
2004.	40.211 100%	33.009 82,09%	5.538 13,77%	1.246 3,09%	418 1,03%	
2005.	42.248 100%	34.493 81,64%	5.985 14,17%	1.378 3,26%	392 0,93%	
2006.	41.323 100%	33.875 81,98%	5.729 13,85%	1.302 3,15%	417 1,01%	
2007.	41.711 100%	34.197 81,99%	5.773 13,84%	1.338 3,21%	403 1,00%	
2008.	43.336 100%	35.329 81,52%	6.221 14,36%	1.347 3,10%	439 1,01%	

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2009. g (prijave poroda iz zdravstvenih ustanova za 2008. godinu)

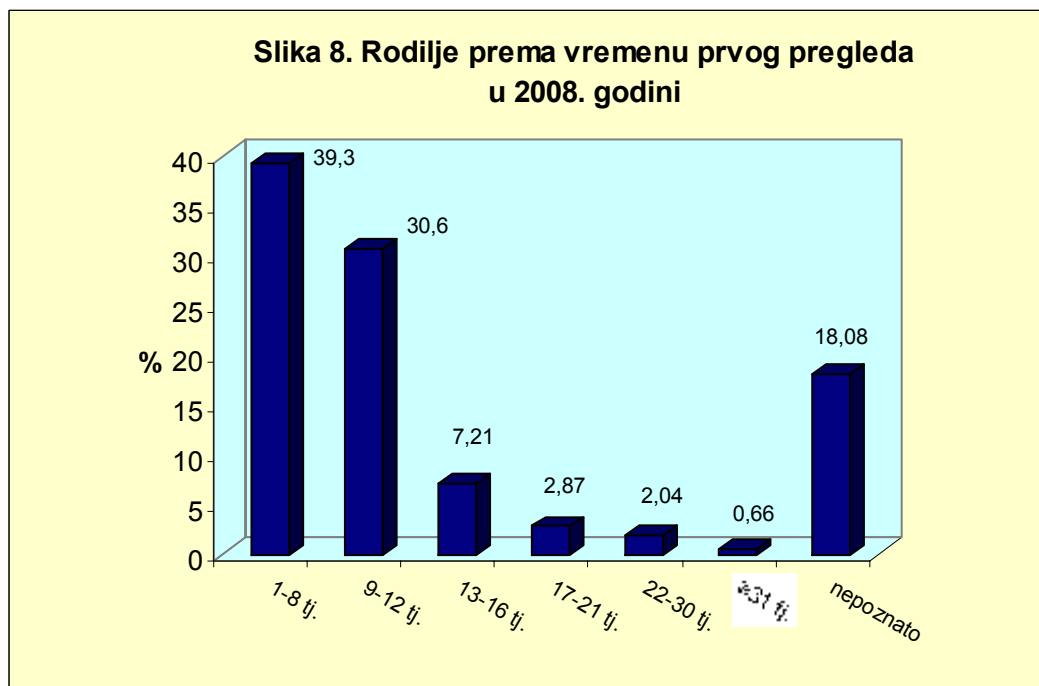
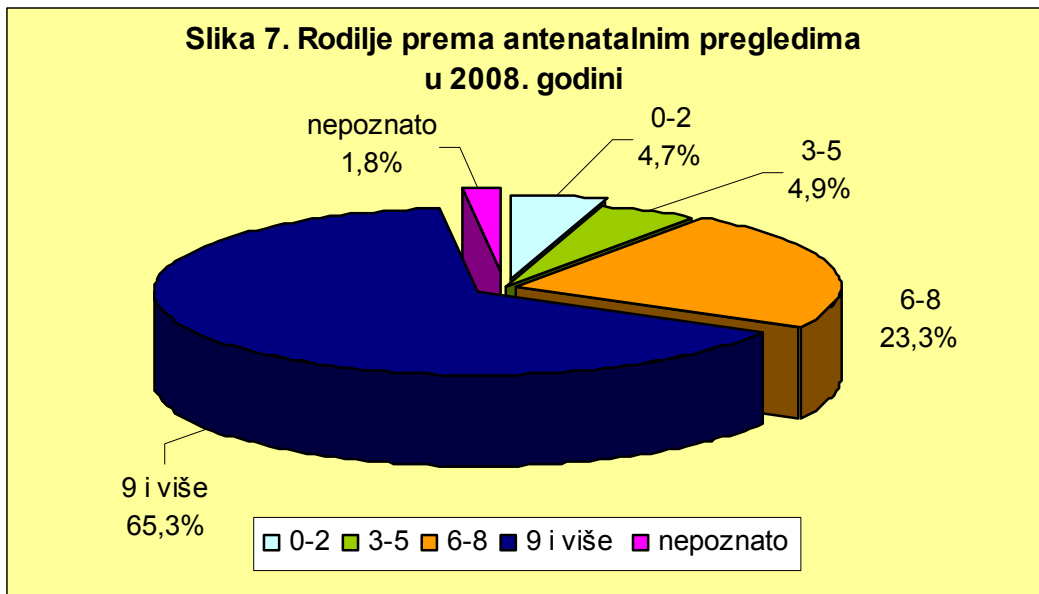

Antenatalna skrb

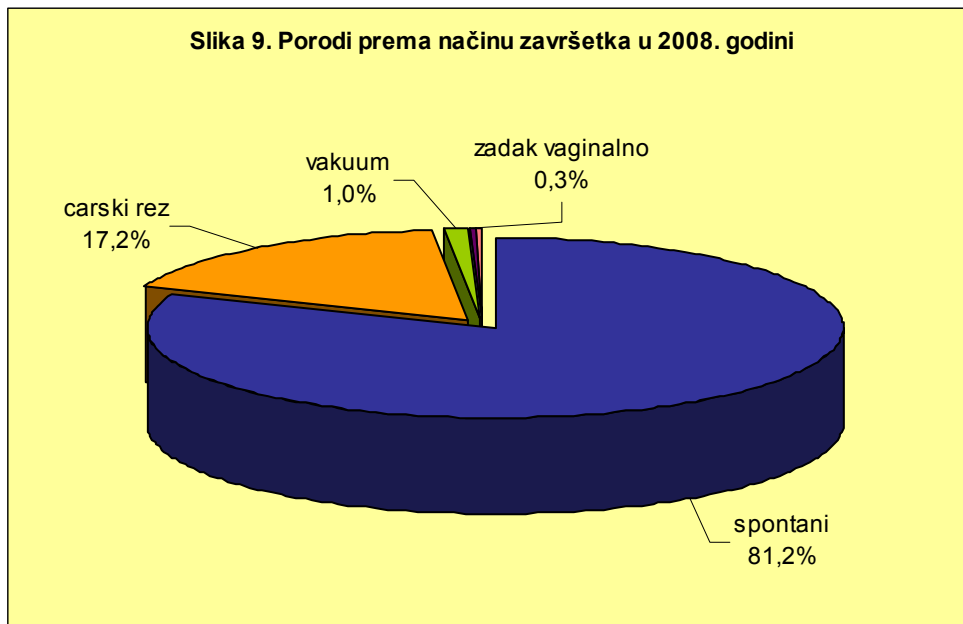
Iako na perinatalni mortalitet utječe niz isprepletnih činitelja, od onih socijalne i gospodarske prirode do bioloških, smatra se da dobra antenatalna skrb koja podrazumijeva odgovarajući broj pregleda u trudnoći i kvalitetu pregleda, sigurno može utjecati na tijek i ishod trudnoće. Prema rodilišnim podacima, udio rodilja s nekontroliranom ili nedovoljno kontroliranom trudnoćom je 4,7%, od toga ih je 3,48% s potpuno nekontroliranom trudnoćom (1.510), a 1,26% s 1-2 pregleda u trudnoći (546 rodilja). Najviše je rodilja (65,3%) s optimalnom antenatalnom skrbi odnosno standardnim brojem pregleda u trudnoći (9 i više pregleda, prema preporuci struke i Programu mjera zdravstvene zaštite).

Značajan pokazatelj antenatalne skrbi je i vrijeme prvog pregleda u trudnoći koje bi u dobro kontroliranim trudnoćama, prema Programu mjera zdravstvene zaštite, trebalo biti do 10. tjedna trudnoće (slike 7. i 8.) U ranoj trudnoći bilo je 69,9% prvih pregleda (30.291) i to do 8. tjedana 17.030, a od 9.-12. tjedna 13.261.

Porodi prema načinu završetka

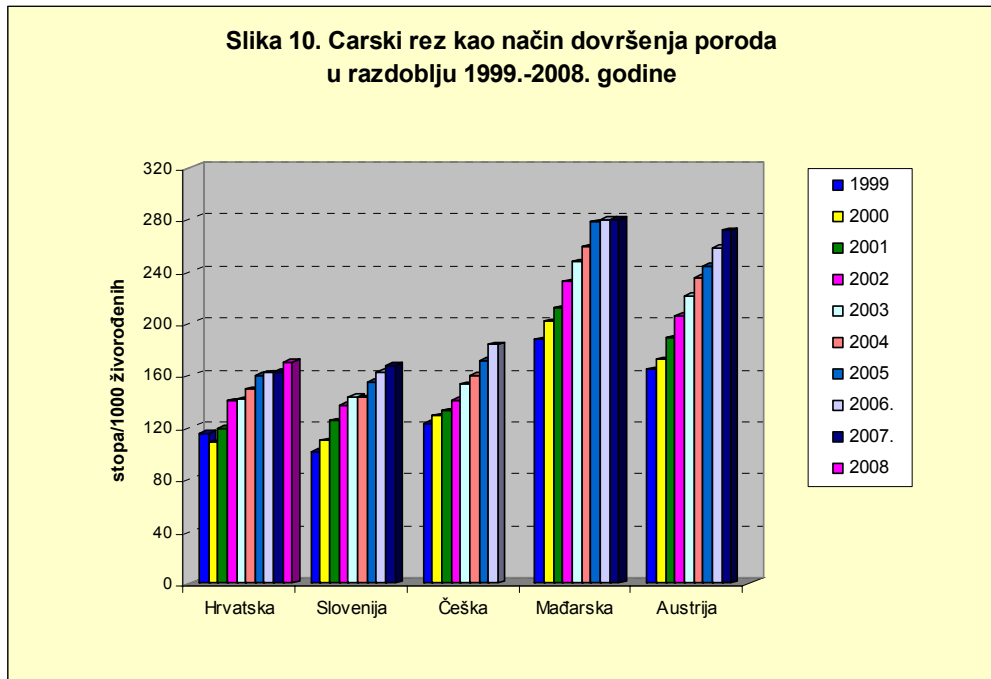
Zadnjih desetak godina u Hrvatskoj, kao i drugim europskim zemljama, postoji trend porasta dovršenja poroda carskim rezom. U 2008. godini zabilježeno je 81,2% poroda koji su završili spontano, 1,0% je dovršeno uz pomoć vakuuma ekstraktora, vaginalni (asistirani) porod zatkom zabilježen je u 0,4% poroda, carskim rezom je dovršeno 17,2% poroda (slika 9.). U 2008. godini je bilo 7.460 carskih rezova, dok je u 2007. godini zabilježeno 6.856 carskih rezova. Trend operativnog dovršenja poroda u većini zemalja raste, a Hrvatska u usporedbi s drugim europskim zemljama je prikazana na tablici 7. i slici 10.

Tablica 7. Carski rezovi kao način dovršenja poroda u Hrvatskoj i nekim drugim zemljama u razdoblju 1999.-2008. godine (stopa na 1000 živorođenih)

godina	Hrvatska	Slovenija	Češka	Mađarska	Austrija
1999.	115,78	101,24	123,39	187,22	164,24
2000.	108,28	109,85	128,92	201,49	172,01
2001.	119,12	124,74	132,47	211,80	188,61
2002.	140,25	136,79	140,67	231,96	206,14
2003.	141,60	143,53	152,90	247,46	221,16
2004.	149,06	142,79	160,08	258,93	235,55
2005.	159,70	154,69	171,33	277,73	244,19
2006.	161,95	162,82	183,68	279,64	258,11
2007.	162,71	167,71		280,03	271,46
2008.	170,4				

Izvori podataka: «Zdravlje za sve» baza podataka, Svjetska zdravstvena organizacija, siječanj 2009. godine
Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2009. g (prijava poroda iz zdravstvenih ustanova za 2008. godinu)

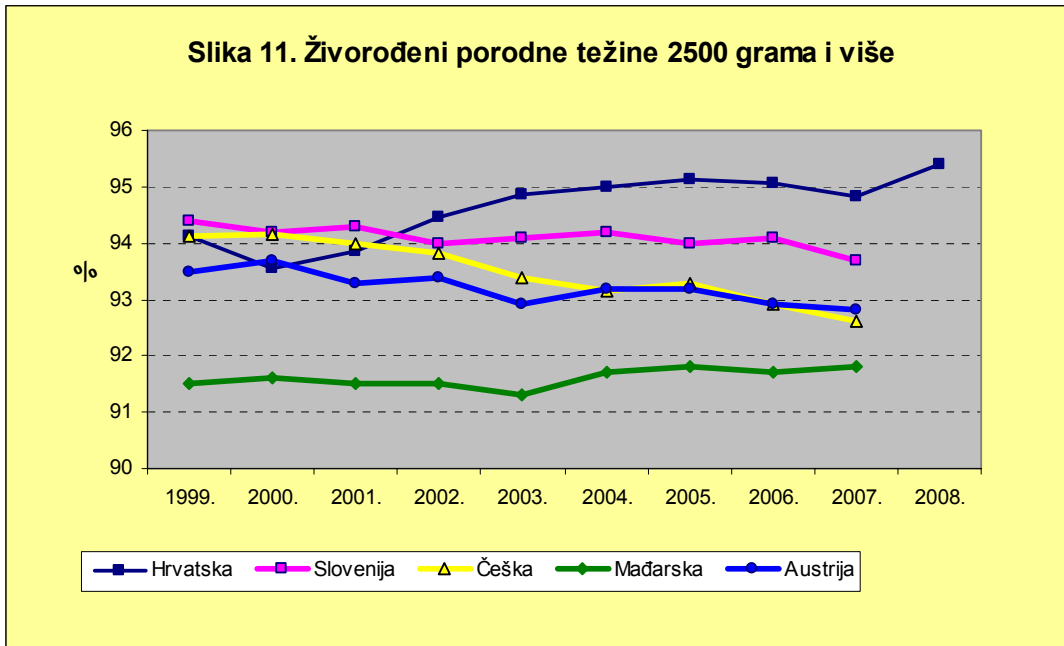
Porodna težina živorođenih

Udio živorođenih porodne težine ≥ 2500 grama je u 2008. godini 95,4% (tablica 8.) Prema porodnoj težini kao jednom od pokazatelja perinatalne skrbi, ali i socijalno-gospodarskih prilika, Hrvatska se ne razlikuje od zapadnoeuropskih ni većine posttranzicijskih zemalja (slika 11.). Najviše živorođenih je porodne težine 3000-3500 grama (15.696 odnosno 35,9%). Udio rođenih niske porodne težine (živorođeni porodne težine ispod 2500 grama) u 2008. godini iznosi 4,6% što značajnije ne odstupa od dugogodišnjeg kretanja (oko 5%) - tablica 8.

Tablica 8. Živorođeni u rodilištima Hrvatske prema porodnoj težini u razdoblju 1999. – 2008. godine

godina	ukupno živorođenih	≤ 1499 grama	1500-2499 grama	2500 i više grama	nepoznato
1999.	45.277 100%	350 0,77%	2.312 5,10%	42.311 93,46%	304 0,67%
2000.	43.758 100%	349 0,80%	2.186 5,00%	40.936 93,54%	287 0,66%
2001.	38.887 100%	269 0,69%	1.649 4,24%	36.055 92,71%	914 2,35%
2002.	39.698 100%	270 0,68%	1.927 4,85%	37.420 94,26%	81 0,20%
2003.	39.180 100%	263 0,67%	1699 4,34%	37.161 94,85%	57 0,15%
2004.	40.469 100%	307 0,76%	1672 4,13%	38.436 94,97%	54 0,13%
2005.	41.601 100%	306 0,72%	1.720 4,04%	40.499 95,12%	49 0,12%
2006.	41.600 100%	300 0,72%	1.652 3,97%	39.564 95,06%	84 0,2%
2007.	42.136 100%	319 0,75%	1.730 4,10%	39.983 94,89%	104 0,25%
2008.	43.776 100%	345 0,78%	1.688 3,84%	41.743 95,4%	0 0,0%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2009. g. (prijava poroda iz zdravstvenih ustanova za 2008. godinu)

Višestruke trudnoće

Od ukupno 43.336 poroda s jednim djetetom je bilo 42.711 (98,6%). Blizanci su rođeni iz 606 poroda (1,4%), 19 poroda je bilo s troje djece (0,04%). Među rođenima iz jednostrukih poroda bilo je 42.528 živorođenih i 183 mrtvorodjenih (0,43%), iz blizanačkih trudnoća je bilo 1.192 živorođenih i 20 mrtvorodjenih (1,75%), iz trudnoća s trojcima bilo je 56 živorođenih i 1 mrtvorodjeno dijete.

Maternalna smrtnost

U 2008. godini su zbog komplikacija u trudnoći, porodu ili babinjama u Hrvatskoj umrle tri žena (stopa 6,86/100.000 živorođenih) – tablica 9. Jedna smrt je bila neposredno povezana s porodom (plućna embolija u babinjama, MKB-X šifra O88.2), a dvije zbog «neizravnih» porodničkih uzroka odnosno bolesti/stanja koja su se razvila ili pogoršala tijekom trudnoće, poroda ili babinja (dilatativna kardiomiopatija i infarkt miokarda).

Tablica 9. Maternalna smrtnost u Hrvatskoj i nekim drugim zemljama 1999.-2008. g.

godina	Hrvatska	Slovenija	Češka	Mađarska	Austrija
1999.	11,07	17,11	10,06	4,23	1,28
2000.	6,86	22	9,90	10,25	2,56
2001.	2,44	22,89	8,82	5,15	6,63
2002.	9,98	0	4,31	8,26	2,55
2003.	7,56	0	7,47	7,40	2,60
2004.	7,44	11,23	8,19	4,2	3,8
2005.	7,06	16,59	14,68	5,13	3,84
2006.	9,65	15,83	13,23	8,01	2,57
2007.	14,31*	15,14	2,62	8,20	3,83
2008.	6,86*				

Izvori podataka: «Zdravlje za sve» baza podataka, Svjetska zdravstvena organizacija, siječanj 2009. godine

* Državni zavod za statistiku, interna dokumentacija, 2008.-2009. godine

Perinatalna smrtnost

Perinatalna smrtnost kao važan pokazatelj zdravstvene skrbi, ali i utjecaja društvenih i gospodarskih prilika se nalazi u nekoliko međunarodnih statističkih baza različitih međunarodnih organizacija (UN, SZO, OECD; EUROSTAT). Međutim, različite definicije koje ove međunarodne organizacije koriste u izračunu istog pokazatelja, ali i zemlje koje šalju podatke prema vlastitim definicijama, uzrokuju otežano uspoređivanje ili ga potpuno onemogućuju.

Tako je Hrvatska do 2001. godine slala podatke o perinatalno umrlima prema upisu u matice rođenih odnosno prema vitalno-statističkim podacima. Od 2001. godine, nakon uvođenja novih zdravstveno-statističkih obrazaca Prijave poroda i Prijave perinatalne smrti, Hrvatska je u mogućnosti poštovati u potpunosti preporučenu definiciju Svjetske zdravstvene organizacije i dostavljati podatke o rođenima i perinatalno umrlima za djecu porodne težine iznad 1000 grama (slika 12.).

Perinatalni mortalitet izračunat prema metodologiji Svjetske zdravstvene organizacije za međunarodne usporedbe iznosi 4,6/1000 rođenih ≥ 1000 grama porodne težine. Perinatalno umrlih težih od 1000 grama u 2008. godini je bilo 203 od ukupno 312. Ukupni perinatalni mortalitet u koji su uključeni i rođeni i umrli porodne težine ispod 1.000 grama je 7,0/1.000 rođenih.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2008. godini je perinatalno umrlo 295 djece ili 6,72/1.000 ukupno rođenih (u 2007. godini 296 djece ili 7,0/1.000 ukupno rođenih). Među perinatalno umrlima bilo je 176 mrtvorodenih (stopa mrtvorodenja 4,01/1.000 ukupno rođenih) i 119 umrle novorođenčadi u dobi do sedam dana (stopa rane neonatalne smrtnosti 2,7‰). Vitalnostatistički podaci se prikupljaju za sve živorođene neovisno o težini ili trajanju trudnoće, a za mrtvorođene prema preporuci SZO-a za nacionalne statistike, od najmanje 500 grama težine i najmanje 22 navršena tjedna trajanja trudnoće. Međutim, međunarodne usporedbe u perinatalnoj smrtnosti provode se samo za rođene i perinatalno umrle porodne težine iznad 1.000 grama.

Perinatalna smrtnost u Hrvatskoj je najvećim dijelom uvjetovana umiranjem djece niskih težinskih skupina, posebice onih izrazito niske porodne težine (<1000 g) i vrlo niske porodne težine (1000-1499 g). Od 2.173 rođenih niskih težinskih skupina, <2500 grama je perinatalno umrlo 223 ili 10% djece. Ujedno, oni čine 69% svih perinatalno umrlih- slika 13. Vodeći uzroci perinatalnih smrti su najčešće povezani sa preranim rođenjem zbog komplikacija u trudnoći majke te kongenitalnim malformacijama nespojivim sa životom ili izrazito teškim za preživljavanje i liječenje - slika 14. Međutim, postoji razlika u uzrocima smrti između mrtвороđenih i rano neonatalno umrlih, jer je mrtвороđenje najčešće povezano s komplikacijama u trudnoći/porodu (intrauterina asfiksija, zastoj rasta, druge bolesti i poremećaji u trudnoći), a ranu neonatalnu smrt gotovo jednako često uzrokuju kongenitalne malformacije, infekcije majke u trudnoći i drugi uzroci koji kompliciraju trudnoću i uzrokuju prerani porod.

